RIMVĪDA NORKUS [*RIMVYDAS NORKUS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 6. martā [1]

Lieta C-206/24

YX,
Logística i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA
pret
Ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance,
Directeur général des douanes et droits indirects

(*Cour de cassation* (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Muitas savienība – Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļu atmaksa vai atbrīvojums – Regula (EEK) Nr. 1430/79 – Savienības Muitas kodekss – Regula (ES) Nr. 952/2013 – Nosacījumi atmaksai pēc savas ierosmes – Trīs gadu termiņš no dienas, kad paziņots par muitas parādu – Muitas dienestu zināšanas par attiecīgo tirgotāju identitāti, kā arī par katram no tiem atmaksājamo summu, neveicot padziļinātu izpēti – Tiesības uz labu pārvaldību

I. Ievads

1. Šis *Cour de cassation* [Kasācijas tiesas] (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam ir par Padomes Regulas (EEK) Nr. 1430/79 (1979. gada 2. jūlijs) par ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa atmaksu vai atbrīvojumu [2], kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 3069/86 (1986. gada 7. oktobris) [3] (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1430/79"), 2. panta 2. punkta interpretāciju un Padomes Regulas (EEK) Nr. 2913/92 (1992. gada 12. oktobris) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi [4] (turpmāk tekstā – "Kopienas Muitas kodekss") 236. panta 2. punkta trešās daļas interpretāciju.

2. Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar strīdu starp YX un *Logística i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA*, agrāk – *Caves Andorranes SA* (turpmāk tekstā – "*Caves Andorranes*"), saskaņā ar Andoras tiesībām dibinātu sabiedrību, un *ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance* [ekonomikas, finanšu un atveseļošanas ministru] (Francija), kā arī *directeur général des douanes et droits indirects* [muitas un netiešo nodokļu ģenerāldirektoru] (Francija) par nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksu pēc savas ierosmes. Attiecīgie muitas nodokļi tika uzlikti nepareizas muitas noteikumu piemērošanas dēļ, kas tika atklāta un labota tikai vairākus gadus

1 Oriģinālvaloda – franču.
2 OV 1979, L 175, 1. lpp.
3 OV 1986, L 286, 1. lpp.
4 OV 1992, L 302, 1. lpp.

vēlāk. Šajā ziņā Francijas dienesti būtībā apgalvo, ka tie nevarēja paši identificēt uzņēmumus, uz kuriem attiecas šī administratīvā prakse, ne arī noteikt atmaksājamās summas. Turklāt tie uzskata, ka tiesības pieprasīt atmaksu ir pakļautas muitas tiesiskajā regulējumā noteiktajiem termiņiem. Ar savu prasību par atteikumu piešķirt attiecīgo muitas nodokļu atmaksu *Caves Andorranes* apstrīd šo argumentāciju.

3. Līdz ar to strīdā iesaistītās puses ir paudušas atšķirīgas nostājas gan attiecībā uz muitas dienestu izmeklēšanas pienākumu apjomu, gan attiecībā uz trīs gadu noilguma termiņu, kas Savienības tiesībās ir paredzēts administratīvai atmaksas procedūrai. Šī lieta sniedz Tiesai iespēju lemt par nepieciešamību atjaunot Savienības tiesībām atbilstošu stāvokli par labu uzņēmumam, kuram nodarīts kaitējums, pat ja kopš administratīvā pārkāpuma izdarīšanas ir pagājis ievērojams laiks. Tiesai spriedumā būs jāpaskaidro, kā šo mērķi var saskaņot ar tiesiskās drošības un muitas administrācijas pienācīgas darbības interesēm.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Regula Nr. 1430/79

4. Regulas Nr. 1430/79 devītais apsvērums bija formulēts šādi:

“tā kā ir jāprecizē pārējie materiālie un formālie nosacījumi, kas jāievēro, piešķirot ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa atlīdzināšanu vai atlaidi; tā kā jo īpaši ir jāparedz termiņi, kuros attiecīgā persona šajā nolūkā var iesniegt pieteikumu kompetentajām iestādēm [..].” [Šeit un turpmāk neoficiāls tulkojums.]

5. Šīs regulas 1. pantā bija paredzēts:

“1. Šajā regulā ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem kompetentās iestādes piešķir ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļu atmaksu vai atbrīvojumu.

2. Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

e) “iegrāmatošana” ir administratīvs akts, ar ko nosaka kompetento iestāžu iekasējamo ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļu summu;

[..].”

6. Regulas 2. pantā bija noteikts:

“1. ievedmuitas nodokļu atmaksa vai atbrīvojums tiek piemērota tiktāl, ciktāl kompetentajām iestādēm ir pierādīts, ka iegrāmatotā muitas nodokļa summa:

attiecas uz precēm, par kurām muitas parāds nav radies vai attiecībā uz kurām muitas parāds ir dzēsts citādi, kā vien samaksājot parāda summu, vai noilguma dēļ,

neatkarīgi no iemesla ir lielāks par to, kas bija likumīgi jāiekasē.

2. Ievedmuitas nodokļus atmaksā vai atbrīvo no tiem 1. punktā minēto iemeslu dēļ, ja attiecīgajā muitas iestādē saņemts iesniegums trīs gadu laikā no dienas, kad par piedziņu atbildīgā iestāde iegrāmatojusi ievedmuitas nodokļus.

Šo termiņu nevar pagarināt, ja vien attiecīgā persona nesniedz pierādījumus, ka minētajā termiņā iesniegumu nav varējusi iesniegt neparedzamu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ.

Ja šajā laikā kompetentās iestādes pašas atklāj, ka pastāv kādi no 1. punktā aprakstītajiem apstākļiem, tās atlīdzina vai atlaiž nodokli pēc savas ierosmes."

7. Tās pašas regulas 15. panta pirmajā daļā bija noteikts:

"Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa atmaksu vai atbrīvojumu piešķir tikai personai, kura ir samaksājusi šos nodokļus vai kurai tie ir jāmaksā, vai personām, kas ir tās tiesību un pienākumu pārņēmējas."

8. Regulas Nr. 1430/79 16. panta otrajā daļā bija noteikts:

"Pieteikumam ir jāpievieno visi pierādījumi, kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā, lai kompetentās iestādes varētu lemt par pieteikumu, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja norādītos iemeslus. Ja kompetentās iestādes to uzskata par nepieciešamu, tās pieteikuma iesniedzējam var noteikt termiņu papildu pierādījumu iesniegšanai."

9. Šī regula tika atcelta ar Kopienas Muitas kodeksa 251. pantu.

B. Kopienas Muitas kodekss

10. Kopienas Muitas kodeksa 236. pantā bija noteikts:

"1. Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļi ir jāatmaksā, ja tiek konstatēts, ka to maksāšanas brīdī šāda muitas nodokļu summa pēc likuma nav bijusi maksājama vai ka tā iegrāmatota pretēji 220. panta 2. punktam.

Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļus atlaiž, ja tiek konstatēts, ka iegrāmatošanas brīdī šāda muitas nodokļu summa pēc likuma nav bijusi maksājama vai ka tā iegrāmatota pretēji 220. panta 2. punktam.

Atmaksu vai atlaišanu neizdara, ja par pamatu tādas summas samaksai vai iegrāmatošanai, kura pēc likuma nav bijusi maksājama, bijusi attiecīgās personas apzināta rīcība.

2. Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļus atmaksā vai atlaiž, pamatojoties uz iesniegumu, kas attiecīgajai muitas iestādei iesniegts triju gadu laikā no dienas, kad šo muitas nodokļu summa darīta zināma parādniekam.

Šo termiņu pagarina, ja attiecīgā persona sniedz pierādījumus, ka minētajā termiņā iesniegumu nav varējusi iesniegt neparedzamu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ.

Ja šajā laikā muitas dienesti paši atklāj, ka pastāv kādi no 1. punkta pirmajā un otrajā daļā aprakstītajiem apstākļiem, tie atmaksā vai atlaiž nodokli pēc savas ierosmes."

11. Saskaņā ar 253. panta otro daļu šis kodekss bija piemērojams no 1994. gada 1. janvāra.

12. Minētais kodekss tika atcelts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 450/2008 (2008. gada 23. aprīlis), ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss) (OV 2008, L 145, 1. lpp.), 186. pantu; šī regula savukārt tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp., labojums – OV 2016, L 267, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "Savienības Muitas kodekss"), 286. pantu.

C. Savienības Muitas kodekss

13. Savienības Muitas kodeksa 116. pantā ir paredzēts:

"1. Ievērojot šajā iedaļā ietvertos nosacījumus, ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summas atmaksā vai atbrīvo no tām jebkurā no šādiem gadījumiem:

a) pārmaksātas ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summas;

[..].

4. Ievērojot noteikumus par lēmuma pieņemšanas kompetenci, ja muitas dienesti 121. panta 1. punktā norādītajos termiņos paši atklāj, ka saskaņā ar 117., 119. vai 120. pantu ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summa ir atmaksājama vai atlaižama, tie to atmaksā vai atbrīvo no tās pēc savas iniciatīvas.

[..]"

14. Kodeksa 117. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summu atmaksā vai atbrīvo no tās, ciktāl summa, kas atbilst sākotnēji paziņotajam muitas parādam, pārsniedz maksājamo summu vai ja muitas parāds bija paziņots parādniekam, neievērojot 102. panta otrās daļas 1. punkta c) vai d) apakšpunktu."

15. Minētā kodeksa 121. panta "Atmaksāšanas un atbrīvojuma kārtība" 1. punktā ir noteikts:

"Pieteikumus par nodokļa atmaksāšanu vai atbrīvojumu no tā saskaņā ar 116. pantu iesniedz muitas dienestos šādos termiņos:

a) ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summu pārmaksas [..] dēļ – trīs gadu laikā no muitas parāda paziņošanas dienas;

[..].

Pirmās daļas a) un b) apakšpunktā minētos termiņus pagarina, ja pieteikuma iesniedzējs sniedz pierādījumus, ka pieteikumu noteiktajā termiņā tas nav varējis iesniegt neparedzētu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ."

16. Saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 288. panta 2. punktu šā kodeksa normas, kas minētas šo secinājumu trijos iepriekšējos punktos, piemērojamas no 2016. gada 1. maija.

III. Pamatlietas fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

17. No 1988. līdz 1991. gadam Andoras importētāji ar Francijā reģistrēta muitas aģenta, sabiedrības *Ysal*, starpniecību ieveda Andorā preces, galvenokārt no trešām valstīm. Par šo preču ievešanu Francijā bija jāmaksā muitas nodokļi. Proti, tajā laikā Francijas muitas dienesti pieprasīja, lai preces no trešām valstīm, kas paredzētas Andorai, tiktu laistas brīvā apgrozībā, kad tās šķērso Francijas teritoriju.

18. 1991. gada 23. janvārī Eiropas Komisija publicēja argumentētu atzinumu COM(90) 2042, galīgā redakcija, kurā tā, pirmkārt, konstatēja, ka Francijas Republika, paredzot šādu prasību par laišanu brīvā apgrozībā[5], nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek dažas (toreizējās) Kopienu tiesību normas, un, otrkārt, tā aicināja šo dalībvalsti 30 dienu laikā izpildīt šo argumentēto atzinumu.

19. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka 1991. gada 6. jūnijā *ministère de l'Économie, des Finances et du Budget* [Ekonomikas, finanšu un budžeta ministrija] (Francija) publicēja *Journal officiel de la République française* [Francijas Republikas Oficiālajā Vēstnesī] paziņojumu eksportētājiem, atceļot šo prasību par laišanu brīvā apgrozībā.

20. 2008. gada 20. maijā *Ysal* pirmās instances tiesā cēla prasību pret Francijas muitas dienestiem, lūdzot atmaksāt muitas nodokļus, kurus šie dienesti esot kļūdaini iekasējuši, pamatojoties uz deklarācijām par preču ievešanu Andorā, kas sastādītas laikposmā no 1988. līdz 1991. gadam.

21. Ar 2010. gada 15. jūnija spriedumu šī tiesa atzina *Ysal* prasību par nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka sabiedrībai nav ne *locus standi*, ne intereses celt prasību. Šis spriedums tika atstāts spēkā, apelācijas tiesai pieņemot 2011. gada 13. decembra spriedumu. Ar 2014. gada 21. janvāra spriedumu *Cour de cassation* noraidīja *Ysal* iesniegto kasācijas sūdzību.

22. Neprecizētā datumā minētie Andoras importētāji, kas ir *Caves Andorranes* un YX tiesību priekšteči, atmaksāja *Ysal* muitas nodokļus, ko tā bija samaksājusi to vārdā.

23. 2015. gada 16. jūlijā *Caves Andorranes* un YX cēla prasību pret Francijas muitas administrāciju *Tribunal de grande instance de Toulouse* [Tulūzas Vispārējā pirmās instances tiesā] (Francija), lai panāktu, ka tiek samaksāta summa, kas atbilst šīs administrācijas nepamatoti iekasētajiem muitas nodokļiem. Ar 2017. gada 4. jūlija spriedumu šī tiesa noraidīja *Caves Andorranes* un YX prasījumus.

24. Ar 2020. gada 10. februāra spriedumu *cour d'appel de Toulouse* [Tulūzas Apelācijas tiesa] (Francija) atstāja spēkā šo spriedumu. Šajā ziņā tā norādīja, ka, lai veiktu Regulas Nr. 1430/79 2. panta 2. punktā un Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 2. punkta trešajā daļā paredzēto atmaksāšanu pēc savas ierosmes, muitas administrācijas rīcībā bija jābūt informācijai, kas nepieciešama, lai noteiktu atmaksājamo nodokļu summu un katra parādnieka identitāti, neveicot nesamērīgu izpēti.

[5] Jēdziens "laišana brīvā apgrozībā" ir definēts Savienības Muitas kodeksa 201. panta 2. punktā. Tas ietver maksājamo ievedmuitas nodokļu iekasēšanu; vajadzības gadījumā citu maksājumu iekasēšanu saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem noteikumiem par šādu maksājumu iekasēšanu; tirdzniecības politikas pasākumu, kā arī aizliegumu vai ierobežojumu pasākumu piemērošanu, ja vien tie nav piemēroti agrāk; un citu preču importam noteikto formalitāšu izpildi. Saskaņā ar minētā kodeksa 201. panta 3. punktu laišana brīvā apgrozībā piešķir ārpussavienības precēm Savienības preču muitas statusu.

25. *Caves Andorranes* un YX iesniedza *Cour de cassation*, kas ir iesniedzējtiesa, kasācijas sūdzību par šo spriedumu, kuras pamatojumam tās būtībā apgalvoja, ka *cour d'appel de Toulouse* ar savu 2020. gada 10. februāra spriedumu ir pārkāpusi Regulas Nr. 1430/79 2. panta 2. punktu. Šajā tiesību normā paredzētā atmaksāšanas pienākuma pēc savas ierosmes izpilde esot atkarīga tikai no trīs gadu termiņa ievērošanas, skaitot no dienas, kad parādniekam tika paziņots par muitas nodokļiem. Šajā tiesību normā turpretim neesot paredzēts, ka muitas administrācijas rīcībā būtu jābūt informācijai par šo nodokļu apmēru un par katra parādnieka identitāti. Tādējādi *cour d'appel de Toulouse* šai tiesību normai esot pievienojusi nosacījumu, kas tajā nebija ietverts.

26. Iesniedzējtiesa atgādina, ka Francijas muitas administrācija apgalvo, ka tā pēc savas ierosmes var atmaksāt ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļus tikai tad, ja tās rīcībā ir visa informācija, kas tai ļauj konstatēt, ka šie nodokļi ir nepamatoti iekasēti un ir jāatmaksā. Tai nevar prasīt, lai tā pati veiktu padziļinātu izpēti, lai noteiktu atmaksājamo nodokļu summu katram attiecīgajam uzņēmējam.

27. Līdz ar to šī tiesa jautā, vai Regulas Nr. 1430/79 2. panta 2. punkta un Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 2. punkta noteikumi jāinterpretē tādējādi, ka kompetentajai iestādei ir pienākums atmaksāt pēc savas ierosmes nodokļus, kas nav bijuši likumīgi maksājami, tikai tad, ja tās rīcībā ir visa nepieciešamā informācija un gadījumā, ja tās nav, tai nav jāveic nesamērīga izpēte.

28. Iesniedzējtiesa uzskata, ka rodas arī iepriekšējs jautājums par to, vai muitas dienests var veikt atmaksu pēc savas ierosmes, ja ir beidzies trīs gadu termiņš, skaitot no dienas, kurā muitas nodokļu summa darīta zināma parādniekam. Ņemot vērā 2012. gada 14. jūnija spriedumu lietā *CIVAD* (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. punkts), kurā Tiesa atzina, ka Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 2. punkta pirmajā daļā ir noteikts trīs gadu termiņš to muitas nodokļu atmaksāšanai, kas nav likumīgi maksājami, minētā tiesa jautā, vai Regulas Nr. 1430/79 2. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka kompetentās iestādes pēc šī termiņa beigām vairs nevar veikt atmaksāšanu pēc savas ierosmes, pat ja ir pierādīts, ka tās šajā termiņā ir konstatējušas, ka šie nodokļi nebija likumīgi maksājami.

29. Šajos apstākļos *Cour de cassation* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Regulas Nr. 1430/79] 2. panta 2. punkts, kas ietverts [Kopienas Muitas kodeksa] 236. panta 2. punkta trešajā daļā, ir jāinterpretē tādējādi, ka muitas administrācijas iekasēto muitas nodokļu atmaksai pēc savas ierosmes ir piemērojams trīs gadu termiņš, skaitot no dienas, kad par iekasēšanu atbildīgā muitas iestāde šos nodokļus ir iegrāmatojusi, vai ka muitas administrācijai trīs gadu laikā pēc nodokļu iekasējamības gadījuma ir jāspēj konstatēt, ka nodokļi nav bijuši maksājami?

2) Vai [Regulas Nr. 1430/79] 2. panta 2. punkts, kas ietverts [Kopienas Muitas kodeksa] 236. panta 2. punkta trešajā daļā, ir jāinterpretē tādējādi, ka muitas iestādei iekasētie muitas nodokļi pēc savas ierosmes ir jāatmaksā ar nosacījumu, ka šai iestādei ir zināma attiecīgo uzņēmēju identitāte un katram no tiem atmaksājamās summas, neveicot detalizētu vai nesamērīgu izpēti?"

IV. Tiesvedība Tiesā

30. Ar 2024. gada 13. martu datētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika saņemts 2024. gada 17. martā.

31. Francijas valdība un Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 23. pantā noteiktajā termiņā.

32. Vispārējā sapulcē 2024. gada 5. novembrī Tiesa nolēma nerīkot tiesas sēdi mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai.

V. Juridiskais vērtējums

A. Ievada piezīmes

33. Papildus kopējā muitas tarifa ieviešanai, lai izveidotu muitas savienību saskaņā ar LESD 28. pantu, ir nepieciešams arī standartizēt vispārējos muitas noteikumus un atbilstošās muitas procedūras ievedmuitas nodokļu iekasēšanai, apturēšanai vai atbrīvošanai no tiem. Pretējā gadījumā atšķirības starp valstu muitas noteikumiem varētu kavēt preču apriti vienotajā tirgū. Tādējādi sākotnējais mērķis bija saskaņot dalībvalstu tiesību aktus muitas jomā. Tomēr muitas tiesību aktu saskaņošana, izmantojot daudzus individuālus noteikumus par dažādiem jautājumiem, ir novedusi pie juridiskās sadrumstalotības [6]. Tikai 1994. gada 1. janvārī pārvalstiskā līmenī ar Kopienas Muitas kodeksu kļuva piemērojamas vienotas muitas procedūras tiesības. Savienības Muitas kodekss, kas ir spēkā kopš 2013. gada 9. oktobra, ir piemērojams kopš 2016. gada 1. maija [7]. Savukārt valsts tiesiskajā regulējumā ir reglamentēta muitas administrācijas, kas ir atbildīga par Savienības muitas tiesību aktu administratīvo piemērošanu, organizācija.

34. Jāatgādina, ka Eiropas Savienībai saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu ir ekskluzīva kompetence attiecībā uz muitas savienību un ka saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 1. panta 1. punktu tas ir jāpiemēro vienveidīgi visā Savienības muitas teritorijā. Tādējādi muitas nodokļu iekasēšana, ko dalībvalstis Savienības vārdā veic par Savienības muitas teritorijā ievestajām precēm, ir pakļauta tikai Eiropas Savienības tiesību aktiem saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu [8], un tas nozīmē, ka šajā lietā attiecīgā dalībvalsts, proti, Francija, piemēro atbilstošās Savienības tiesību normas, precīzāk, tās, kas attiecas uz tranzītu un nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksu, visu tās valsts tiesību aktu normu vietā, ar kurām var atkāpties no Savienības Muitas kodeksa.

35. Jānorāda, ka fakti, kas ir pamatā strīdam pamatlietā, ir notikuši pirms nedaudz vairāk nekā 30 gadiem un ka Francijas tiesās ir ierosinātas vairākas lietas. Šā iemesla dēļ iesniedzējtiesa savos jautājumos atsaucas gan uz Regulas Nr. 1430/79 2. panta 2. punktu, gan uz Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 2. punkta trešo daļu. Šīs tiesību normas, kas tagad ir pārņemtas Savienības Muitas kodeksa 116. panta 4. punktā, lasot to kopā ar 121. panta 1. punktu, bija piemērojamas *ratione temporis* laikā, ko iesniedzējtiesa uzskatīja par atbilstošu. Šajā ziņā vēlos norādīt, ka minētās tiesību normas atšķiras tikai redakcionāli, bet *to normatīvais saturs ir palicis nemainīgs*.

6 Lux, H., *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts* (Dauses/Ludwigs), Minhene, 2024, C.C. II., 29. punkts) sniedz īsu pārskatu par ES Muitas kodeksa izveides vēsturi.

7 Skat. šo secinājumu 11., 12. un 16. punktu.

8 Skat. spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 58. un 61. punkts).

Šā iemesla dēļ, lai atvieglotu šo secinājumu lasīšanu, es drīzāk atsaukšos uz *tiesiskā regulējuma par atmaksas procedūru kopīgajiem elementiem*. Šāda pieeja man šķiet vēl jo saprātīgāka tāpēc, ka manis ieteiktā interpretācija ir paredzēta arī līdzīgiem gadījumiem, uz kuriem attiecas pašlaik spēkā esošā Savienības Muitas kodeksa noteikumi [9].

36. Pilnīguma labad vēlos atgādināt, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru parasti tiek uzskatīts, ka procesuālie noteikumi attiecas uz visām prāvām, kas ir uzsāktas brīdī, kad tie stājas spēkā, atšķirībā no materiālo tiesību normām, kuras parasti interpretē tā, ka tās neattiecas uz situācijām, kas izveidojušās pirms to stāšanās spēkā [10]. Šajā analīzē par materiālo tiesību normu ir jāuzskata tiesību norma, kurā ir paredzēti *nosacījumi, kas reglamentē tiesību uz atmaksu pamatojumu un rašanos*, savukārt procesuālie noteikumi ietver *noteikumus, kas reglamentē šo tiesību izmantošanas nosacījumus*, tostarp termiņu atmaksas pieteikuma iesniegšanai vai tam, lai iestādes konstatētu, ka pastāv kāds no apstākļiem, kas pamato atmaksu.

37. Šajā lietā ir izvirzīti vairāki juridiski jautājumi, kas ir savstarpēji saistīti. Tos var vispārīgi sagrupēt trīs atsevišķos tematiskajos virzienos: i) muitas iestādes pienākuma pēc savas ierosmes atmaksāt nesamaksātos muitas nodokļus apjoms; ii) procedūra, kas jāievēro, ja atmaksāšanas pienākums rodas, konstatējot, ka nav juridiska pamata prasīt to muitas nodokļu samaksu, kas nav maksājami; iii) muitas noteikumos paredzētā trīs gadu termiņa likumdošanas mērķis. Skaidrības un racionalitātes labad ierosinu iesniedzējtiesas uzdotos prejudiciālos jautājumus izskatīt kopā. Es tos aplūkošu saistībā ar savu izklāstu par tematiskajiem virzieniem.

B. Par pieņemamību

38. Pirms izskatu jautājumus pēc būtības, uzskatu, ka ir nepieciešams īsumā pievērsties lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības jautājumam. Pat ja neviena no ieinteresētajām personām neizvirza iebildi par nepieņemamību, rodas jautājums, vai ir nepieciešama atbilde uz valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem, lai atrisinātu strīdu pamatlietā. Tā kā muitas tiesiskajā regulējumā ir paredzēts trīs gadu termiņš, lai iesniegtu pieteikumus par nepamatoti iekasētu muitas nodokļu atmaksu, un tā kā notikumi, kas ir šīs lietas pamatā, ir norisinājušies pirms vairāk nekā 30 gadiem, šiem jautājumiem pirmšķietami nav nozīmes.

39. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, ko valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav ziņu par faktiskiem vai tiesiskiem apstākļiem, kas ir vajadzīgas, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [11].

40. Es iesniedzējtiesas uzdotos jautājumus neuzskatu par hipotētiskiem, jo, manuprāt, noteikumu, kas attiecas uz muitas iestāžu pienākumiem saistībā ar atmaksas procedūru, interpretācija var izrādīties noderīga arī, lai noskaidrotu, vai *Caves Andorranes* ir *tiesības saņemt kompensāciju par Savienības tiesību pārkāpumu* saskaņā ar Tiesas judikatūrā noteiktajiem principiem. Pastāv

[9] Tiesa savos spriedumos bieži norāda, vai konkrētas tiesību normas normatīvais saturs ir pārņemts ar tiesību normu, kas tai seko, lai pēdējo minēto tiesību normu varētu interpretēt tāpat (skat. spriedumu, 2007. gada 13. decembris, *Bayerischer Rundfunk* u.c., C-337/06, EU:C:2007:786, 30. punkts).

[10] Skat. spriedumu, 2006. gada 23. februāris, *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:C:2006:136, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

[11] Skat. spriedumu, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 67. punkts).

norādes, ka *Caves Andorranes*, iespējams, cenšas sasniegt šo mērķi vismaz pakārtoti [12]. Līdz ar to interpretācijas elementi attiecībā uz *jebkuru jautājumu par nepamatoti iekasētu muitas nodokļu atmaksu pēc savas ierosmes*, kas izriet no gaidāmā Tiesas sprieduma, varētu būt noderīgi, lai atrisinātu strīdu gadījumā, ja kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatlietā apsauktos uz *Francijas muitas administrācijas atbildību par iespējamu Savienības tiesību pārkāpumu* [13].

41. Šo secinājumu iepriekš izklāstītajos punktos norādīto iemeslu dēļ jāuzskata, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

C. Par lietas būtību

1. Muitas iestādes pienākums pēc savas ierosmes atmaksāt muitas nodokļus, kas nebija maksājami

42. Savienības muitas tiesiskajā regulējumā ir paredzētas divas atšķirīgas procedūras, lai atmaksātu ievedmuitas nodokļus, kas samaksāti nepamatoti. Lai piemērotu pirmo no šīm procedūrām, ir nepieciešams iepriekš iesniegt attiecīgajai muitas iestādei attiecīgu pieprasījumu pirms trīs gadu termiņa beigām no dienas, kad nepamatoti iekasētie muitas nodokļi tika iegrāmatoti, savukārt otrā procedūra ir muitas administrācijas spontāna rīcība, kurai ir jāveic atmaksa pēc savas ierosmes, ja tā šajā pašā laikposmā konstatē, ka pastāv viena vai otra no situācijām, kas to pamato.

43. Šī lieta attiecas uz *otro procedūru*. Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka muitas tiesiskajā regulējumā ir paredzēts *vispārējs atmaksas pienākums*, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, kurus es aplūkošu turpinājumā. Konkrētāk, gan no Regulas Nr. 1430/79 2. panta 1. punkta, gan no Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 1. punkta izriet, ka "ir jāatmaksā", savukārt Savienības Muitas kodeksa 116. panta 1. punktā ir paredzēts, ka ievedmuitas nodokļa summas "atmaksā" viena noteikumos paredzēta iemesla dēļ.

44. Starp nosacījumiem, kas dod tiesības uz atmaksu un kas, neskarot vērtējumu, kas jāveic iesniedzējtiesai, piemērojami šajā lietā, ir fakts, ka "muitas parāds nav radies", kā tas paredzēts Regulas Nr. 1430/79 2. panta 1. punktā, vai ka to maksāšanas brīdī "šāda muitas nodokļu summa pēc likuma nav bijusi maksājama" saskaņā ar Kopienas Muitas kodeksa 236. panta 1. punktu. Savukārt Savienības Muitas kodeksa 116. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēta atmaksa gadījumos, kad ir "pārmaksātas ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa summas". Neraugoties uz šo noteikumu nedaudz atšķirīgo formulējumu, tiem ir kopīgs tas, ka tie būtībā ir vērsti uz situāciju, kurā *administrācija ir iekasējusi muitas nodokli bez tiesiska pamatojuma*. Tā kā šajās tiesību normās ir paredzēti nosacījumi, kas reglamentē tiesību uz atmaksu pamatu un rašanos, šie nosacījumi ir *materiālās tiesību normas*.

45. Šīs materiālās tiesību normas ir jānošķir no *procesuālajām tiesību normām*, kurām šajā lietā ir izšķiroša nozīme. Tie ir noteikumi, kas minēti šo secinājumu 35. punktā, kuri, kā jau es norādīju, nav mainījušies to normatīvā satura ziņā, jo pēc būtības paredz, ka "muitas iestādes veic atmaksāšanu pēc savas iniciatīvas, ja tās šajā termiņā pašas konstatē, ka [ir izpildīti šādas iniciatīvas nosacījumi]". Par šo tiesisko regulējumu man ir jāsniedz daži apsvērumi, lai to interpretētu. To

[12] *Chambre commerciale, financière et économique auprès de la Cour de cassation* [*Cour de cassation* Tirdzniecības, finanšu un ekonomikas palātas] pirmais ģenerāladvokāts savā atzinumā valsts lietas materiālos piemin šo iespēju.

[13] Skat. spriedumu, 2022. gada 22. decembris, *Ministre de la Transition écologique* un *Premier ministre* (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu) (C-61/21, EU:C:2022:1015, 34. un nākamie punkti).

darot, es izmantošu Tiesas judikatūrā atzītās interpretācijas metodes. Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību normas interpretācijas nolūkā ir jāņem vērā ne tikai tās formulējums, bet arī konteksts, kādā tā iekļaujas, kā arī mērķi, kādi ir tiesību aktam, kurā tā ietilpst. Viens no Savienības tiesību normas interpretācijā vērā ņemamajiem elementiem var būt arī tās rašanās vēsture [14].

46. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, šķiet, ka pats šo tiesību normu formulējums ("rīkojas pēc savas ierosmes") apstiprina, pirmkārt, ka muitas iestādēm ir jārīkojas pēc savas iniciatīvas un, otrkārt, ka *notikumam, kas vērsis tās uzmanību uz to, ka muitas nodokļi ir iekasēti nepamatoti*, ir jānotiek trīs gadu termiņā ("šajā termiņā"). Manuprāt, ir skaidrs, ka šis regulējums nav jāsaprot tādā nozīmē, ka pašai atmaksai ir jānotiek šajā termiņā.

47. No konteksta viedokļa šo interpretāciju, kas attiecas uz atmaksu pēc savas ierosmes, šķiet, apstiprina to noteikumu interpretācija, kuri attiecas uz pirmo ievedmuitas nodokļu, kas samaksāti nepamatoti, atmaksāšanas metodi, proti, procedūru pēc pieprasījuma. Saskaņā ar šo tiesisko regulējumu "atmaksa tiek piešķirta, pamatojoties uz iesniegumu, kas attiecīgajā muitas iestādē iesniegts *pirms trīs gadu termiņa beigām*" [15], sākot no datuma, kas, atkarībā no izvēlētās redakcijas, ir datums, kurā "minētos nodokļus iegrāmatojusi iestāde, kas atbildīga par piedziņu", "minēto nodokļu paziņošanas parādniekam" datums vai "muitas parāda paziņošanas datums". Izņēmuma kārtā šo termiņu pagarina, ja attiecīgā persona sniedz pierādījumus, ka minētajā termiņā iesniegumu nav varējusi iesniegt neparedzamu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ.

48. Abstrahējoties no atšķirībām, kas saistītas ar attiecīgo tiesību normu formulējumu, ir acīmredzams, ka Savienības likumdevējs, reglamentējot šo atmaksas veidu, arī vēlējās noteikt trīs gadu termiņu, kurā iestādēm bija jākonstatē, ka muitas nodokļi ir iekasēti nepamatoti. Citiem vārdiem sakot, saskaņā ar šo procedūru parādnieka iesniegtais pieteikums ir *līdzeklis, ar kura palīdzību iestādes uzzina* par apstākļiem, kas rada tiesības uz atmaksu, un uzliek tām pienākumu rīkoties. Turpretim, lasot minētos noteikumus, redzams, ka šī procedūra neparedz nekādu konkrētu termiņu atmaksāšanai. Tādējādi abu šo secinājumu iepriekšējos punktos izklāstīto procedūru regulējuma pamatā esošā loģika ir ļoti līdzīga.

49. Līdz ar to, ja šāds pieteikums tiktu iesniegts tieši *pirms* trīs gadu termiņa beigām, administrācija pilnīgi noteikti varētu veikt atmaksu vēlāk, proti, pēc minētā termiņa beigām, nepārkāpjot Savienības tiesisko regulējumu muitas jomā. Tiesas judikatūra apstiprina šādu interpretāciju, jo Tiesa lietā *C & J Clark International* nolēma, ka no Kopienas Muitas kodeksa 236. panta izriet, ka "principā, izņemot neparedzamu apstākļu vai nepārvaramas varas gadījumus, nodokļus, kas maksājuma brīdī nebija likumīgi maksājami, nevar atmaksāt pēc tam, kad ir pagājis trīs gadu termiņš no dienas, kad parādniekam tika paziņota šo nodokļu summa, *ja vien parādnieks šajā termiņā nav likumīgi iesniedzis attiecīgu pieteikumu valsts muitas iestādēm*" [16].

50. Turklāt Tiesa agrākā spriedumā *CIVAD* lietā, kas attiecās uz situāciju, kurā pieteikums par atmaksāšanu tika iesniegts *pēc* minētā termiņa beigām, t.i., novēloti, nolēma, ka "saimnieciskās darbības subjekts *principā vairs nevar pretendēt uz to* viņa saskaņā ar šo regulu samaksāto antidempinga *maksājumu atmaksu*, attiecībā uz kuriem ir beidzies [Kopienas] Muitas kodeksa 236. panta 2. punktā paredzētais trīs gadu termiņš" [17]. Ņemot vērā šos paskaidrojumus, šķiet, ka

[14] Skat. spriedumu, 2024. gada 29. jūlijs, *Asociaĭia Crescătorilor de Vaci "Bălsată Românească" Tip Simmental* (C-286/23, EU:C:2024:655, 38. punkts).

[15] Mans izcēlums.

[16] Spriedums, 2019. gada 19. jūnijs, *C & J Clark International* (C-612/16, EU:C:2019:508, 50. punkts). Mans izcēlums.

[17] Spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *CIVAD* (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. punkts). Mans izcēlums.

aplūkotais tiesiskais regulējums paredz, ka iestādēm šajā termiņā ir jāatzīst, ka nav juridiska pamata ievedmuitas nodokļa iekasēšanai, kas attiecas gan uz atmaksu pēc savas ierosmes, gan uz atmaksu pēc pieprasījuma. Pretēja interpretācija, saskaņā ar kuru pati atmaksa būtu ierobežota trīs gadu termiņā, novestu pie tā, ka tiesības uz atmaksu izzustu atkarībā no administratīvo iestāžu darbības ātruma, un tas būtu pretrunā tiesiskajai drošībai.

51. Šajā lietā nav šaubu, ka trīs gadu termiņā netika iesniegts pieteikums par atmaksu. Līdz ar to rodas jautājums, kādas juridiskās prasības ir jāizpilda, lai muitas iestādes varētu rīkoties. Jo īpaši jāprecizē, kādai jābūt to pārliecības pakāpei attiecībā uz pilsoņu tiesībām uz nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksu. Šo jautājumu aplūkošu sīkāk pēc tam, kad īsumā būšu izskaidrojis attiecīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētā trīs gadu laikposma funkciju.

2. Trīs gadu noilguma termiņa funkcija

52. Kā Tiesa norādījusi spriedumā lietā *CIVAD*, iepriekš minētais trīs gadu termiņš ir noilguma termiņš, proti, likumā noteikts termiņš, kura laikā kreditors var izmantot savas tiesības uz atmaksu. Šā termiņa beigas principā nozīmē, ka šīs tiesības tiek zaudētas. Tiesas ieskatā šāds trīs gadu noilguma termiņš ir saprātīgs, jo tas nav tāds, kas spētu padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt no Savienības tiesību sistēmas izrietošo tiesību izmantošanu [18].

53. Tiesa uzskatīja, ka šāds noilguma termiņš atbilst tiesiskās drošības interesēm, kuras aizsargā gan indivīdu, gan attiecīgo administrāciju, vienlaikus neliedzot indivīdam izmantot Savienības tiesību sistēmā piešķirtās tiesības. Visbeidzot, Tiesa nosprieda, ka, lai gan muitas tiesiskajā regulējumā ir paredzēti daži izņēmumi no trīs gadu termiņa, piemēram, nepārvaramas varas gadījumos, tā atgādināja, ka samaksātie ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļi atmaksājami tikai ar noteiktiem nosacījumiem un konkrēti paredzētos gadījumos. Līdz ar to, tā kā šāda atmaksa ir izņēmums no parastā ievešanas un izvešanas režīma, to paredzošās tiesību normas ir interpretējamas šauri [19].

54. Šo secinājumu iepriekšējos punktos minētā judikatūra attiecas uz noteikumiem, kas reglamentē muitas nodokļu atmaksāšanu pēc uzņēmēja pieprasījuma. Tomēr tāda pati argumentācija, kas balstīta uz tiesisko drošību, man šķiet piemērojama trīs gadu termiņam atmaksas pēc savas ierosmes kārtībai, un tādējādi tas visus interpretācijas principus, kuri izriet no minētās judikatūras, padara par piemērojamiem.

3. Pārliecības pakāpe, kādai jābūt muitas dienestiem, un procedūra, kas jāievēro, lai veiktu atmaksāšanu

55. Šo secinājumu 35. punktā minētajā regulējumā, kas reglamentē nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksas procesuālos aspektus, ir noteikts, ka, "ja [..] *muitas dienesti paši atklāj, ka pastāv* kādi no [vienā vai otrā no situācijām] aprakstītajiem apstākļiem, [kas rada šādas tiesības,] tie atmaksā [..] nodokli pēc savas ierosmes" [20], un tas rada jautājumu, uz ko tieši attiecas šis "konstatējums" un kāda pārliecības pakāpe ir nepieciešama attiecībā uz tiesību uz atmaksu esamību.

[18] 2012. gada 14. jūnija spriedums, *CIVAD* (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. un 22. punkts).

[19] 2012. gada 14. jūnija spriedums, *CIVAD* (C-533/10, EU:C:2012:347, 23. un 24. punkts).

[20] Mans izcēlums.

56. Manuprāt, šo secinājumu 44. punktā minēto attiecīgo materiālo tiesību normu formulējums neatstāj šaubas par to, ka muitas dienestu informētībai ir jāattiecas arī uz apstākļiem, kas dod tiesības uz kompensāciju. Praksē tas nozīmē, ka *ir jāzina būtiski elementi*, proti, veiktie muitas darījumi, šajos darījumos iesaistīto uzņēmumu identitāte, samaksātās summas un, protams, muitas parāda neesamība [21].

57. Pastāvot šiem apstākļiem, muitas iestādēm ir jāveic atmaksa un *tām nav nekādas rīcības brīvības*. Šajā ziņā un pretēji tam, ko apgalvo Komisija, nav iespējams skaidri nošķirt faktisko konstatējumu, ka atmaksāšanas nosacījumi ir iestājušies, un pienākumu to konstatēt, ja vien jēdzienam "atmaksa pēc savas ierosmes" nav jāzaudē jēga. Ja muitas administrācijai ir zināmi šo secinājumu iepriekšējā punktā minētie apstākļi, jāsecina, ka tām ir pienākums pēc savas ierosmes veikt konstatēšanu un atmaksāšanu. Manuprāt, *konstatēšanas* nosacījums šaurā nozīmē sakrīt ar *pienākumu konstatēt* noteiktos apstākļos. Pretēja interpretācija, kas būtu balstīta uz to, ka muitas iestādei nav nekāda pienākuma pēc savas ierosmes konstatēt, ka summa var tikt atmaksāta, izslēgtu jebkādu tiesas kontroli un līdz ar to arī jebkādu notiesāšanu par minētā pienākuma pārkāpumu, jo neesoša pienākuma pārkāpums pēc definīcijas nav iespējams. Šāds iznākums būtu pretrunā mērķim, kāds ir atmaksai pēc savas ierosmes un kura pamatā ir vispārējais pienākums atmaksāt nodokļus, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesību normas.

58. Tomēr galvenais jautājums ir par to, kā muitas iestādēm ir jāiegūst šim nolūkam nepieciešamā informācija, jo īpaši, vai pietiek ar to, ka informāciju tām paziņo, piemēram, attiecīgie uzņēmumi, vai arī tām drīzāk ir jābūt proaktīvām un jāveic izpēte, lai iegūtu lielāku skaidrību. Ir skaidrs, ka muitas iestādes to, ka atmaksas nosacījumi ir iestājušies, pēc savas ierosmes nekonstatē nejauši, un tas vienmēr prasa zināmu aktīvu rīcību no to puses. Turpmāk tiks analizēts veids, kādā muitas iestādes rīkojas, un tas, cik lielā mērā tām jābūt proaktīvām. Šajā posmā var droši apgalvot, ka pienākums pārliecināties par to, ka administrācija zina, ka muitas parāds nepastāv, nebūtu jāuzņemas tikai attiecīgajam uzņēmumam, jo pretējā gadījumā tas nozīmētu, ka uzņēmumam visos gadījumos ir jāiesniedz atmaksas pieteikums. Citiem vārdiem sakot, faktiski pastāvētu tikai viena nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksas procedūra, lai gan muitas tiesiskajā regulējumā ir skaidri paredzētas *divas atsevišķas procedūras*.

59. Tādējādi, lai tiesiskais regulējums par atmaksu pēc savas ierosmes nebūtu bez satura, man šķiet saprātīgi uzlikt muitas dienestiem pienākumu pašiem veikt izpēti, kuras mērķis ir noteikt iepriekš minētos būtiskos elementus, lai padarītu iespējamu atmaksāšanu. Šāda interpretācija ir balstīta arī uz dažādās valodu versijās lietotā formulējuma "muitas dienesti *paši atklāj*" [22] analīzi, kas ir izmantots attiecīgajos tiesību aktos un kas norāda uz administrācijas iniciatīvu, proti, *izpētes pasākumu, kura mērķis ir iegūt informāciju*. Angļu un spāņu valodu versijās ir pat tieši iekļauts darbības vārds "atklāt".

60. Valsts iestādēm ir pilnvaras veikt muitas kontroli saskaņā ar muitas noteikumiem [23]. Tomēr jānorāda, ka pienākumam pierādīt faktus un attiecīgi rīkoties būtu jābūt *atkarīgam no attiecīgās situācijas*. Piekrītu Francijas valdībai un Komisijai, ka principā muitas iestādēm nevajadzētu būt

[21] Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāta izstrādātajās "Vadlīnijās par atmaksu un atlaišanu" (32. lpp.) ir norādīts tikai tas, ka "muitas dienestu rīcībā ir jābūt *visiem datiem, kas* nepieciešami, lai veiktu atmaksāšanu", bet nav sniegta sīkāka informācija (mans izcēlums).

[22] Skat. versijas šādās valodās: spāņu ("cuando las propias autoridades aduaneras descubran"), dāņu ("toldmyndighederne [..] når de selv [..] konstaterer"), vācu ("stellen die Zollbehörden selbst [..] fest"), angļu ("where the customs authorities themselves discover"), itāļu ("se le autorità doganali constatano"), lietuviešu ("Jeigu muitinė per šį laikotarpį pati nustato"), holandiešu ("de douaneautoriteiten [..] tot de vaststelling komen") un portugāļu ("as próprias autoridades aduaneiras verifiquem").

[23] Albert, J.-L., *Le droit douanier de l'Union européenne*, 4. iedaļā ("La gestion du risque et des fraudes"), Namīra, 2019, 542. un turpmākās lpp., ir paskaidrots, ka muitas kontrole vienmēr ir uzskatīta par vienu no muitas administrācijas prerogatīvām.

pienākumam veikt *nesamērīgus pasākumus*, lai noteiktu uzņēmēju identitāti un atmaksājamās summas. Tomēr vēlos uzsvērt, ka mana nostāja atšķiras attiecībā uz secinājumiem, kas izriet no šī konstatējuma. Samērīguma prasība attiecas uz to, ka pastāv saprātīga attiecība starp mērķi atmaksāt nepamatoti iekasētos muitas nodokļus, no vienas puses, un pūlēm, kas muitas administrācijai ir jāpieliek, lai sasniegtu šo mērķi, no otras puses. Muitas dienesta rīcības samērīgums nav jāvērtē *in abstracto*, bet gan ņemot vērā konkrēto situāciju, kurā notiek atmaksa pēc savas ierosmes. Tādējādi nopietnākā situācijā, kurā iesaistīti vairāki uzņēmēji, muitas dienestam varētu būt vajadzīgi padziļinātāki pasākumi, un tie ne vienmēr varētu šķist nesamērīgi.

61. Parastā situācijā, kurā iesaistīts viens importētājs, importētāja identitātes un atmaksājamās summas pārbaude, lai veiktu atmaksu pēc savas ierosmes, šķiet saprātīgs un samērīgs pasākums. Kāpēc tas tā nevarētu būt īpašā situācijā, kurā ir iesaistīti vairāki uzņēmēji, kurus ir skarusi kļūdaina muitas tiesību aktu piemērošana, ko ir pieļāvusi administrācija? Pēdējā minētajā gadījumā apstāklis, ka atmaksāšanas nosacījumu iestāšanās konstatējums prasa papildu pūles un resursus no muitas administrācijas puses, ir *situācijas nopietnības* dabiskas sekas, kas šai administrācijai būtu jānovērš, un tikai šā iemesla dēļ tas nav uzskatāms par nesamērīgu pasākumu.

62. Iemesli, kas izraisīja pārmērīgu summu iekasēšanu, arī varētu būt viens no *faktoriem, kas jāņem vērā, izvērtējot to, cik samērīgi ir papildu izpētes pasākumi*, kas jāveic muitas administrācijai. Tādējādi fakts, ka tā ir veicinājusi pārmaksu, nepareizi piemērojot muitas noteikumus, drīzāk liek šai administrācijai izmantot proaktīvāku pieeju, lai uzņēmējam atmaksātu pārmaksu, nevis nogaidīšanas pieeju, kad pārmaksātā summa tiek atgūta tikai tad, ja uzņēmējs uzņemas iniciatīvu. Turklāt es vēlētos uzsvērt, ka pretēji tam, ko norāda Francijas valdība, atmaksas pēc savas ierosmes neesamību ne vienmēr var kompensēt ar iespēju uzņēmējam izmantot savas tiesības uz atmaksu. Proti, uzņēmējam ne vienmēr ir zināmi apstākļi, kas ir atmaksas pamatā, un viņš ne vienmēr var iesniegt attiecīgu pieteikumu.

63. Ņemot vērā visus šos apstākļus, un, lai gan ikdienas administratīvajās darbībās ir lietderīgi ievērot parasto rūpību, lai administrācijai nevarētu pārmest, ka tā nav izpildījusi savu rūpības pienākumu, ja kļūdas muitas tiesību piemērošanā tiek atklātas tikai regulāru pārbaužu laikā [24], es uzskatu, ka *nopietnākiem pārkāpumiem ir nepieciešami papildu pasākumi* no administrācijas puses, lai noteiktu precīzu atmaksāšanas pienākuma apjomu. Citiem vārdiem sakot, pasākumiem, kas jāveic muitas administrācijai, ir jābūt samērīgiem ar situācijas nopietnību.

64. Lai gan veikto pasākumu samērīguma izvērtēšana *in concreto* ir jāveic iesniedzējtiesai, Tiesa tomēr var sniegt norādes, lai tā varētu veikt šo uzdevumu. Attiecībā uz šo lietu, pretēji ieinteresēto personu viedoklim, uzskatu, ka Francijas dienesti nav darījuši visu nepieciešamo, lai pareizi piemērotu muitas tiesisko regulējumu. Manuprāt, tā nepareiza piemērošana *vairākus gadus pēc kārtas* [25], kas radīja *finansiālas sekas ievērojamam skaitam uzņēmumu*, ir apstāklis, kura dēļ Francijas dienestiem bija jāveic papildu pasākumi, lai pēc savas ierosmes atmaksātu nepamatoti iekasētos muitas nodokļus. Turpinājumā sīkāk izklāstīšu savu viedokli.

[24] Witte, P., *Zollkodex der Union (UZK)*, Minhene, 2022, 116. pants, 46.–48. punkts; Niestedt, M., *EU-Außenwirtschafts- und Zollrecht*, Minhene, 2024, 116. pants, 13. punkts, paskaidro, ka muitas dienestiem nav pienākuma pārbaudīt katru gadījumu atsevišķi, lai noteiktu, vai ir iespējama atmaksa. Šāds vispārējs pārbaudes pienākums pārslogotu dienestus, ņemot vērā lielo muitas darījumu skaitu. Turpretim muitas dienestiem ir pienākums atlīdzināt izdevumus, ja tie atklāj faktus, kas pamato šādu atmaksāšanu *muitas pārbaudes, ārējās revīzijas* utt. laikā.

[25] Lai gan šī lieta attiecas tikai uz importu, kas veikts laikposmā no 1988. līdz 1991. gadam, tomēr attiecīgā Francijas muitas dienestu prakse ir sākusies daudz agrāk. Katrā ziņā tas, šķiet, ir norādīts Komisijas argumentētajā atzinumā, kurā norādīts, ka šīs prakses pamatā ir 1950. gadā publicētais "Paziņojums eksportētājiem par precēm uz Andoras ielejām", kas tika grozīts 1974. gadā, 1978. gadā un pēc tam 1983. gadā. Saskaņā ar šo atzinumu tādu preču tranzīts uz Andoru, kuras nebija brīvā apgrozībā Kopienā, bija atkarīgs no *préfecture des Pyrénées-Orientales* [Austrumpireneju prefektūras] izsniegtas īpašas atļaujas.

65. Vispirms jānorāda, ka 1991. gada 23. janvārī Komisija publicēja argumentētu atzinumu COM(90) 2042, galīgā redakcija, kurā tā, pirmkārt, konstatēja, ka Francijas Republika, paredzot prasību par preču laišanu brīvā apgrozībā precēm no trešām valstīm, kas paredzētas Andorai, kad tās šķērso Francijas teritoriju, nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek dažas Kopienas tiesību normas, un, otrkārt, aicināja Francijas iestādes 30 dienu laikā izpildīt šo argumentēto atzinumu. Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka 1991. gada 6. jūnijā *ministère de l'Économie, des Finances et du Budget* [Ekonomikas, finanšu un budžeta ministrija] (Francija) publicēja *Journal officiel de la République française* [Francijas Republikas Oficiālajā Vēstnesī] paziņojumu importētājiem un eksportētājiem, ar kuru atcēla šo prasību par laišanu brīvā apgrozībā. Manuprāt, šāda Francijas iestāžu reakcija ir jāsaprot kā faktiska atzīšana, ka pieļauts muitas tiesiskā regulējuma pārkāpums, un kā vēlme nodrošināt atbilstību Kopienas tiesību normu prasībām.

66. Komisijas argumentētais atzinums nerada šaubas. Nodokļi, kas tika iekasēti brīvas apgrozības režīmā, bija pretrunā piemērojamām tiesību normām un tādējādi nebija likumīgi maksājami. Līdz ar to var konstatēt, ka muitas dienesti kopumā par to bija informēti vai vismaz apzinājās. Tāpat var pieņemt, ka muitas iestādes apsvēra jautājumu par nepamatoti iekasēto muitas nodokļu iespējamo atmaksāšanu pēc savas ierosmes vai pēc pieprasījuma, jo īpaši tāpēc, ka muitas noteikumi paredzēja *vispārēju pienākumu atmaksāt* nodokļus, ja ir izpildīti nosacījumi, kā jau norādīju šajos secinājumos [26].

67. No Francijas dienestu oficiālā paziņojuma par administratīvās prakses maiņu izriet, ka tie apzinājās nepieciešamību aizsargāt attiecīgo uzņēmēju intereses, tos skaidri par to informējot. Šajā kontekstā ir svarīgi vērst uzmanību uz to, ka muitas dienestiem ir pienākums sazināties, jo saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 14. panta 2. punktu tie "*uztur regulāru dialogu ar uzņēmējiem* un citām iestādēm, kas iesaistītas starptautiskajā preču tirdzniecībā". Minētajā tiesību normā ir arī noteikts, ka "tie *sekmē pārredzamību, darot brīvi pieejamus* tiesību aktus muitas jomā, *vispārējos administratīvos lēmumus un pieteikuma veidlapas*, kad vien praktiski iespējams – bez maksas un internetā" [27]. Šī tiesību norma atspoguļo *pārredzamības un publicēšanas nepieciešamību*, lai nodrošinātu labu pārvaldību. Jāatgādina, ka šie noteikumi jau bija spēkā starptautiskajās ekonomiskajās tiesībās pamatlietas izskatīšanas brīdī [28]. Tādējādi var teikt, ka ar šo oficiālo paziņojumu muitas dienesti izpildīja savu *minimālo* pienākumu sniegt informāciju par piemērojamiem noteikumiem.

68. Tomēr šāda pieeja noteikti nebija pietiekama, lai novērstu vairākus gadus ilgušās situācijas prettiesiskumu, proti, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi, kurus skāris Savienības tiesību pārkāpums, kurā vainojami Francijas dienesti, varētu saņemt atmaksu. Jāatzīmē, ka Francijas dienestu publicētajā paziņojumā ir tikai paziņots par to, ka *nākotnē* tiks atcelta prasība par laišanu brīvā apgrozībā, bet nekas nav teikts par to, kā tiks izskatītas iespējamas sūdzības no uzņēmumiem, kas *iepriekš* cietuši finansiālus zaudējumus [29]. Atzinumā nav arī nekas teikts par šo uzņēmumu iespēju pieprasīt informāciju tieši no muitas dienestiem par to izdarītā pārkāpuma apmēru, par iespēju palīdzēt noskaidrot faktus, kas attiecas uz muitas darījumiem, kas ar tiem ir saistīti, vai, vajadzības gadījumā, iesniegt pieteikumu par atmaksu.

[26] Skat. šo secinājumu 43. punktu.

[27] Mans izcēlums.

[28] Ar šo tiesību normu tiek īstenotas starptautisko tiesību prasības, proti, Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros noslēgtie nolīgumi, konkrētāk, Vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (GATT) X panta 1. punkts un Tirdzniecības atvieglošanas nolīgums (AFE) (Witte, P., *Zollkodex der Union*, Minhene, 2022, 14. pants, 33.–35. punkts).

[29] Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka Komisija uzsāka pārkāpuma procedūru pret Francijas Republiku, kuras rezultātā mainījās muitas dienestu administratīvā prakse, pēc tam, kad sūdzību iesniedza tirgotājs attiecībā uz produktiem, kuru izcelsme bija Polijā un kuri bija paredzēti Andorai.

69. Oficiālajā paziņojumā nav norādīts, ka šīs izmaiņas muitas dienestu administratīvajā praksē faktiski ir notikušas Komisijas iejaukšanās dēļ, kura tos bija brīdinājusi par Kopienu tiesību pārkāpuma esamību. Līdz ar to uzņēmēji, kuri nebija informēti par šiem notikumiem, nebija varējuši noteikt administratīvās prakses maiņas iemeslu. Tomēr šāda informācija būtu bijusi būtiska, lai attiecīgie uzņēmumi varētu efektīvi īstenot savas tiesības. Tā kā netika veikti papildu pasākumi, pastāvēja risks, ka daži uzņēmumi nezina tiem piedāvātās iespējas.

4. Prasības, kas izriet no vispārējā labas pārvaldības principa

70. Šāda pieeja, manuprāt, nav saderīga ar prasībām, kas izriet no vispārējā labas pārvaldības principa, kas muitas dienestiem ir jāievēro, īstenojot Savienības tiesības [30]. Jo īpaši, manuprāt, Francijas dienesti nav ievērojuši divus būtiskus pienākumus, kuru ievērošana ir raksturīga labai pārvaldībai, proti, pirmkārt, pienākumu *pamatot administratīvos lēmumus* un, otrkārt, pienākumu *nodrošināt taisnīgu attieksmi pret attiecīgo personu* [31].

71. Kā Tiesa to ir norādījusi savā judikatūrā, pienākumam norādīt valsts iestāžu pieņemtu lēmumu pamatojumu ir īpaša nozīme, jo *ar šo pienākumu lēmumu adresātiem tiek dotas iespējas vislabākajos apstākļos aizstāvēt savas tiesības un, zinot visus apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi tos pārsūdzēt*. Šis pienākums arī ir nepieciešams, lai tiesas varētu veikt šo lēmumu tiesiskuma pārbaudi [32]. Manuprāt, šis pienākums norādīt pamatojumu ir spēkā arī tādā gadījumā kā šis, kad administrācijas lēmums mainīt savu administratīvo praksi, ar kuru tā netieši atzīst Savienības tiesību pārkāpumu, *paver ceļu pieteikumiem par nepamatoti iegūto muitas nodokļu atmaksu*. Pienākuma norādīt pamatojumu ievērošana ir vēl jo svarīgāka, ņemot vērā to, ka muitas dienestiem ir pienākums veikt šādu atmaksu un ka tiek piemērots trīs gadu termiņš [33].

72. Šķiet, ka gadījumā, ja pietiekami precīzu un detalizētu pamatojumu nesniedz pati administrācija, kurai ir zināmi visi ar šo pārkāpumu saistītie faktiskie un juridiskie aspekti, attiecīgajai personai būs grūti vai pat neiespējami izmantot dažas no Savienības tiesību aktos piešķirtajām tiesībām, piemēram, tiesības uz atmaksu. Turklāt šajā kontekstā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja Savienības tiesības rada tiesības indivīdiem, *īpaši svarīgi ir, lai indivīdiem būtu skaidra un precīza tiesiskā situācija, kurā tie zina visas savas tiesības* un vajadzības gadījumā var uz tām atsaukties valsts tiesās [34]. Šī prasība ir īpaši svarīga *attiecībās starp pilsoni un administrāciju*, par kurām ir runa šajā lietā [35]. Taču šā mērķa sasniegšana tiktu nopietni apdraudēta, ja administrācija noklusētu būtisku informāciju, piemēram, par to, ka ir iestājies notikums, kas rada tiesības uz atmaksu.

[30] Skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, *LS Customs Services* (C-46/16, EU:C:2017:839, 39. punkts).

[31] Labas pārvaldības princips nav atsevišķs administratīvo tiesību princips, bet gan vairāku principu apkopojums, zināmā mērā – kopējs termins visiem vai vairākiem administratīvo tiesību principiem. Dažkārt tas tiek izmantots kā sinonīms tiem principiem, kas raksturo tiesisku administratīvo procesu. Saskaņā ar labas pārvaldības principu valsts iestādēm cita starpā ir pienākums labot kļūdas vai nolaidību, veikt procesu objektīvi un taisnīgi un pieņemt lēmumu saprātīgā termiņā. Turklāt šis princips ietver arī paplašinātu iestāžu pienākumu rūpēties par lietas izskatīšanu, tiesības uz aizstāvību, t.i., ierēdņu pienākumu ļaut personām, uz kurām attiecas lēmums, tikt uzklausītām, kā arī pienākumu pamatot lēmumu (skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumus lietā *Gorostiaga Atxalandabaso* /Parlaments, C-308/07 P, EU:C:2008:498, 89. punkts).

[32] Skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, *LS Customs Services* (C-46/16, EU:C:2017:839, 40. punkts).

[33] Skat. šo secinājumu 50. punktu.

[34] Skat. spriedumus, 2014. gada 15. maijs, *Almos Agrárkülkereskedelmi* (C-337/13, EU:C:2014:328, 21. punkts), un 2023. gada 9. marts, *État belge* un *Promo 54* (C-239/22, EU:C:2023:181, 28. punkts).

[35] Skat. spriedumus, 2019. gada 8. maijs, *PI* (C-230/18, EU:C:2019:383, 57. punkts), un 2021. gada 7. septembris, *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras* (C-927/19, EU:C:2021:700, 122. punkts).

73. Turklāt jāatgādina, ka labas pārvaldības princips ietver arī pienākumu rīkoties taisnīgi. Taisnīguma princips ir būtisks, lai radītu uzticības un paredzamības gaisotni attiecībās starp indivīdiem un administrāciju [36]. Tas jo īpaši nozīmē uzticēšanos administrācijas aktu likumībai [37]. Šis princips tiek uzskatīts par ļoti plašu jēdzienu, kas veido pamatu citiem ES administratīvo tiesību principiem, piemēram, objektivitātes, likumības, tiesiskās paļāvības, nediskriminācijas un vienlīdzīgas attieksmes principiem, kā arī samērīguma principam [38].

74. Šajā lietā ir skaidrs – tā kā administrācija noklusēja svarīgu informāciju par iespēju iesniegt atmaksas pieteikumu, uzņēmumi, kuriem pirms muitas administrācijas prakses maiņas bija pienākums nepamatoti maksāt muitas nodokļus, bija neizdevīgākā situācijā salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem. Savukārt, ja Francijas iestādes būtu publiski izklāstījušas iemeslus, kuru dēļ bija jāveic šādas izmaiņas administratīvajā praksē, attieksme pret visiem uzņēmumiem būtu bijusi vienlīdzīga. Šā iemesla dēļ es uzskatu, ka taisnīguma princips šajā lietā nav ievērots.

75. Raugoties no šāda viedokļa, šķiet, ka nebija nesamērīgi pieprasīt muitas iestādēm sniegt papildu informāciju un ieviest atbilstošas procedūras, lai varētu atmaksāt nepamatoti iekasētos muitas nodokļus. Šāda pieeja šķiet nepieciešama, ņemot vērā muitas tiesiskā regulējuma pārkāpuma smagumu gan ilguma, gan apjoma ziņā. Proti, no lietas materiāliem izriet, ka pārkāpums ilga vairākus gadus un ka, šķiet, tika ietekmēta visa tirdzniecība starp Andoru un trešām valstīm.

5. Tiesību uz atmaksāšanu statuss Savienības tiesību sistēmā

76. Šāda prasība ir vēl jo svarīgāka, ja ņemam vērā tiesību uz atmaksu statusu Savienības tiesību sistēmā. Šajā ziņā jāatgādina, ka muitas noteikumos par nepamatoti iekasēto nodokļu atmaksu ir tikai izteikts *Savienības tiesībām raksturīgs princips*, proti, vispārējais nepamatotu maksājumu atgūšanas princips [39]. Proti, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "tiesības uz to nodokļu atmaksāšanu, kas iekasēti dalībvalstī, pārkāpjot [Savienības] tiesību noteikumus, ir to tiesību sekas un papildinājums, ko attiecīgajām personām piešķir [Savienības] tiesību noteikumi, kā tos ir interpretējusi Tiesa. Tāpēc dalībvalsts pienākums principā ir atmaksāt nodokļus, kas ir iekasēti, pārkāpjot [Savienības] tiesības" [40].

77. Turklāt saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru "ikviena administrācijai pakļautā persona, kurai valsts iestāde ir uzlikusi pienākumu samaksāt nodevu, muitas nodevu, nodokli vai citu maksājumu, pārkāpjot Savienības tiesības, saskaņā ar pēdējām minētajām ir tiesīga saņemt no attiecīgās dalībvalsts atbilstošās naudas summas atmaksu". Tiesa uzskata, ka "šāda administrācijai pakļautā persona tāpat saskaņā ar Savienības tiesībām ir tiesīga saņemt no šīs dalībvalsts ne tikai nepamatoti iekasētās naudas summas atmaksu, bet arī procentu samaksu, lai kompensētu pēdējās minētās naudas summas nepieejamību". Tiesa arī atgādina, ka "šāda pārkāpuma priekšmets var būt jebkura Savienības tiesību norma neatkarīgi no tā, vai runa ir par primāro tiesību vai

[36] Lenaerts, K., ""In the Union we trust": Trust-enhancing principles of Community Law", *Common Market Law Review*, vol. 41, Nr. 2, 2004, 337. un turpmākās lpp.

[37] Šajā ziņā skat. Eiropas Parlaments, *Law of the Administrative Procedure of the European Union – European Added Value Assessment*, 2012. G. oktobris, I-12. p.

[38] Wakefield, J., *The Right to Good Administration*, Alphen aan den Rijn 2007, 71. lpp.

[39] Skat. spriedumu, 2022. gada 28. aprīlis, *Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions* u.c. (C-415/20, C-419/20 un C-427/20, EU:C:2022:306, 62. punkts).

[40] Skat. spriedumu, 2010. gada 28. janvāris, *Direct Parcel Distribution Belgium* (C-264/08, EU:C:2010:43, 45. punkts). Waelbroeck, M., "La nature juridique du droit au remboursement des montants payés contrairement au droit communautaire", *Droit international, intégration européenne et libres marchés*, 2011, 161. un turpmākajās lpp. ir skaidrota šīs judikatūras izcelsme.

atvasināto tiesību normu vai arī par Savienības tiesību vispārēju principu". Visbeidzot, Tiesa ir nospriedusi, ka "uz tiesībām uz nepamatota maksājuma atmaksāšanu un uz procentu samaksu var atsaukties, ja maksājums ir uzlikts, *kļūdaini piemērojot Savienības tiesību aktu*" [41].

78. Šo judikatūru neapšauba cita Tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru atmaksu paredzošās tiesību normas ir interpretējamas šauri, jo šāda atmaksa ir izņēmums no parastā ievešanas un izvešanas režīma [42]. Papildus tam, ka šī judikatūra ir jāsaprot tās patiesajā nozīmē, proti, kā atgādinājums par likumības principu, saskaņā ar kuru administrācija ir pilnvarota rīkoties tikai Savienības tiesībās īpaši noteiktos gadījumos, it īpaši tad, ja noteiktu muitas noteikumu piemērošana radītu zaudējumus pašu resursiem, kas kaitētu Savienības budžetam [43], turpmāk minētie argumenti liecina pret šīs judikatūras interpretāciju tādā nozīmē, ka tā izslēdz tiesības uz atmaksāšanu.

79. Pirmkārt, jāprecizē, ka šajos secinājumos atbalstītās interpretācijas mērķis nav radīt papildu atmaksas pamatu, kas būtu piemērojams visos gadījumos. Drīzāk ir jānoskaidro, kāds ir *muitas dienestu pienākumu apjoms saskaņā ar* muitas tiesiskajā regulējumā paredzēto *otro procedūru*, proti, ja muitas dienesti pēc savas ierosmes veic atmaksu pēc tam, kad tie paši ir konstatējuši, ka muitas parāds nav radies.

80. Otrkārt, kā jau norādīts šajos secinājumos, administrācijai principā ir pienākums atmaksāt nepamatoti iekasētos muitas nodokļus. Tādējādi nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksas noteikumu stingra interpretācija nevar būt par argumentu, lai atteiktu šādu atmaksu gadījumos, kad ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi. Īpašās muitas tiesību normas drīzāk jāinterpretē atbilstoši iepriekš minētajam vispārējam nepamatotu maksājumu atgūšanas principam.

6. Starpsecinājumi

81. Šajos secinājumos esmu izskatījis vairākus juridiskos aspektus, kas saistīti ar muitas tiesībās paredzētajām tiesībām uz atmaksu, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus. Pamatojoties uz šo analīzi, ir lietderīgi izdarīt dažus starpposma secinājumus, lai atbildētu iesniedzējtiesai.

82. Pirmkārt, ir konstatēts, ka nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksai ir nepieciešams, lai i) muitas regulējumā paredzētajā trīs gadu termiņā tiktu iesniegts pieteikums vai ii) lai dienesti šajā laikposmā paši konstatētu, ka šie nodokļi nebija likumīgi maksājami. Tomēr nav nepieciešams, lai atmaksa notiktu minētajā termiņā. Ja viens no iepriekš minētajiem nosacījumiem ir izpildīts laikus, minēto atmaksu var veikt pēc minētā termiņa beigām [44].

83. Otrkārt, ir konstatēts, ka, lai muitas dienesti varētu veikt atmaksu, tiem citastarp ir jānosaka attiecīgo uzņēmumu identitāte un atmaksājamās summas. Tomēr muitas dienesti nedrīkst palikt pasīvi, bet tiem pašiem ir jāuzņemas iniciatīva, ja tiek konstatēti nopietni muitas noteikumu

[41] Skat. spriedumu, 2022. gada 28. aprīlis, *Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions* u.c. (C-415/20, C-419/20 un C-427/20, EU:C:2022:306, 51., 52., 61., 63. un 64. punkts). Mans izcēlums.

[42] Skat. spriedumu, 2012. gada 14. jūnijs, *CIVAD* (C-533/10, EU:C:2012:347, 24. punkts).

[43] Ieņēmumi no kopējā muitas tarifa nodokļiem ir Savienības pašu resursi, ko iekasē dalībvalstis un nodod Komisijai. Tiesa savukārt ir nospriedusi, ka dalībvalstu ziņā ir veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka muitas nodokļi tiek iekasēti efektīvi un pilnā apmērā (skat. spriedumu, 2019. gada 11. jūlijs, Komisija/Itālija (Pašu resursi – Muitas parāda piedziņa), C-304/18, EU:C:2019:601, 49. un 50. punkts).

[44] Skat. šo secinājumu 42.–54. punktu.

pārkāpumi vai [citi] pārkāpumi. Līdz ar to muitas dienestiem ir jāprasa veikt visus situācijai atbilstošos pasākumus, tostarp izpēti, un godprātīgi sadarboties ar attiecīgajiem uzņēmumiem, lai nodrošinātu to tiesību īstenošanu [45].

84. Treškārt, ja, pēc iesniedzējtiesas domām, nepamatoti iekasēto muitas nodokļu atmaksa vairs nav iespējama, piemēram, tāpēc, ka ir beidzies muitas noteikumos paredzētais trīs gadu termiņš, šī tiesa pēc pieteicējas pamatlietā iesniegtā lūguma varētu pārbaudīt, vai šajā gadījumā ir izpildīti nosacījumi, lai saņemtu kompensāciju par Savienības tiesību pārkāpumu.

VI. Secinājumi

85. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Cour de cassation* (Francija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem sniegt šādu atbildi:

Padomes Regulas (EEK) Nr. 1430/79 (1979. gada 2. jūlijs) par ievedmuitas vai izvedmuitas nodokļa atmaksu vai atbrīvojumu 2. panta 2. punkts, kas ir pārņemts Padomes Regulas (EEK) Nr. 2913/92 (1992. gada 12. oktobris) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 236. panta 2. punkta trešajā daļā,

jāinterpretē tādējādi, ka,

lai muitas dienesti pēc savas ierosmes varētu atmaksāt nepamatoti iekasētos muitas nodokļus, tiem trīs gadu laikā no šo nodokļu iegrāmatošanas jākonstatē, ka minētie nodokļi pēc likuma nav bijuši maksājami. Lai varētu veikt atmaksu, šim konstatējumam ir jāiekļauj attiecīgo uzņēmēju identitāte un summas, kas atmaksājamas katram no tiem. Izpētei šajos nolūkos jābūt samērīgai ar situācijas nopietnību, kas kompetentajai iestādei ir jānovērš.

[45] Skat. šo secinājumu 55.–75. punktu.